

22. god. 3. broj
2020. g.

ZORNICA

n o v a

Svetohraništa na fotografijama

Jedna od novih akcija Povjerenstva za hrvatske vjernike Pečuške biskupije je fotografiranje svetohraništa naših crkava. Inicijator ovoga programa je vlč. Augustin Darnai, biskupski povjerenik za Hrvate, koji je na početku svoje svećeničke službe bio u Mohaču, kasnije je premješten u Martince. Martinačkoj župi pripada više naselja, svako ima ili crkvu ili kapelu, pa prema tome i Presveti oltarski sakrament. Tako je u program za ovu godinu, koja je krenula kao godina Međunarodnog euharistijskog kongresa u Budimpešti, uvrštena i dokumentacija veličanstveno izrađenih monstranci ili pokaznica, tj. posuda za izlaganje posvećene hostije. Fotografiranja se primio Akoš Kolar, već je obišao velik broj naselja, kako veli, do kraja godine, imati će sve sakramente na kameri. Fotografije će biti vjerojatno izložene u Lapidariju u Pečuhu slijedeće godine. Na slici svetohranište u katoljskoj crkvi. *MKT*

U Riznici Pečuške biskupije otvorena je izložba „Barokni slikar P.A. Senser” autorice dr Žužane Korhec Pap, prikazano 14 Senserovih djela do kraja listopada. Osječko-pečuški slikar Paulus Antonius Senser ostavio je značajno umjetničko nasljeđe na nekadašnjem teritoriju Pečuške biskupije. Izložena je između ostalog i jedinstvena monumentalna slika iz 18. stoljeća „Čudotvorno umnožavanje hlebova” koja je restaurirana tijekom prethodnih mjeseci u subotičkom Gradskom muzeju. Slike su na ovu izložbu stigle iz okolnih država.

IZ SADRŽAJA:

Pečuh, franjevačka crkva 2020.	3
Sveti Jeronim Dalmatinac	4
Životni put Jerka Balatinca	6
Hodočašće u Ratištrof / Rattersdorf (A)	8
Martinačka kantoriga Nančika Guljaš	9
Hrvatski državni vjerski kamp	10
Gospa i Hrvati	16
Čudo na Vodici	17
Zlata maša duhovnoga oca Štefana Dumovića	19
Sveti Bartol apostol	20
„Marijo, o mili glas!”	21
Anđeli čuvari	23

Znajte da Gospod divno čuva svetog svog;
Gospod čuje kad Ga zovem. Ps.4

Zdravko Živković

ISUS JE ŽIV

Kad prolazim pokraj križa
kamenog, drvenog, željeznog...
skinem kapu
i poklonim se Bogu svom.
„Klanjaš se kamenu” reče mi netko.
Ne, ja se ne klanjam
kamenu, drvetu, željezu...
Klanjam se onomu
tko svojom mukom, krvlju i smrću
grijehe svijeta otkupi.
Zastanem katkada
Pokraj jablana visokog
i slušam šapat lišća u visini.
Kao da mi šapuće lišće u krošnji:
„Isus je uskrsnuo,
Isus je živ, Isus je živ...”

*Isus iz Nazareta, Donji Miholjac,
2013. 32. str.*

Stručni savjetnik: vlč. Ladislav Ronta

Fotografije: Akoš Kolar, Lilla Trubić, Marija Fülöp Huljev
Marta Rónai, Zvonimir Gugan

Omot: Akoš Kolar i Tomislav Tarađija

Priprema za tisak i tisak: Croatica

Urednica: Milica Klaić Tarađija

Osnivač i nakladnik: Zaklada Zornica

Adresa uredništva: 7639 Kőkény, Kossuth Lajos 10/b.
Mobitel.: 06/30/4110461

E-mail: zornicanova@gmail.com, milica40@freemail.hu

HU ISSN 0866-5788

Čitajte nas iz tjedna u tjedan na portalu zornicanova.hu

Támogatók:

Zaklinjem vas, braćo, imenom Gospodina našega Isusa Krista: svi budite iste misli; neka ne bude među vama razdora, nego budite savršeno istog osjećanja i istog mišljenja.

(sv. Pavao)

Pečuh, franjevačka crkva 2020.

3. nedjelja kroz godinu, homilija vlč. Gabrijela Barića

Draga braćo i sestre u Kristu!

Osnovna misao današnje poslanice može se izgovoriti jednom riječju: sloga. Ova riječ važi od najmanje zajednice, to je obitelj, do velikih zajednica: to su crkva i društvo. Sloga je osnova svake zajednice. Ljubav i mir vladat će u obitelji ako su članovi složni. Ako sloge nema, ako se ona izgubi, nestane i ljubav, nastupa nesreća, srditost i na kraju mržnja. A da bi sloga postojala, moramo prihvatiti poziv svetoga Pavla apostola: odnosite se prema ostalima s ljubavlju. Kad bismo to mogli učiniti lakše bi podnijeli uvrede, znali bismo prvi voljeti. Ali i u nama, kršćanima, postoji ponos, zašto da ja učinim prve korake, zašto bi ja bio početnik pomirenja? Ove su misli prema ljudskoj prosudbi razumljive, ali Isus govori oštrije, radikalnije: volite svoje neprijatelje! Kako bismo mogli voljeti svoje neprijatelje, ako to ne možemo iskazati prema svojoj obitelji? Pogotovo, ako osjećamo da su nas uvrijedili. U jednoj obitelji je majka želi biti svakom sve. Ona podjednako voli svu svoju djecu i dobru i lošu. Ona pati ako braća nisu istomišljenici, ako nema mira među njima. Ona je ta koja je uvijek spremna oprostiti, i u situacijama koje su prema drugim ljudima neprihvatljive. Postoji jedna mala legenda o tome, kada je dragi Bog stvorio majku imao je težak zadatak, jer su tolika bila iščekivanja prema njenoj osobi, da joj je morao dati šest pari ruku i tri para očiju. Anđeo ga je upitao zašto su potrebna majci tri para očiju? Da bi vidjela i kroz zatvorena vrata što se događa, ako na pitanje, Što radite? dobije odgovor: Ništa! Jedan par očiju treba joj u zatiljku, na stražnjoj strani glave, da primijeti i to što ne bi trebala vidjeti. A treći par očiju potreban je tada kada joj sin učini nešto loše, da mu svojim očima kaže: Sve znam, i upravo zbog toga sam uz tebe. Kad je Gospodin Bog završio posao i stvorio majku, anđeo se opet oglasi: jako je nježna, ali je ipak jako čvrsta, nemaš pojma koliko, odgovara anđelu Bog, ti pojma nemaš što sve mora jedna majka trpjeti, podnijeti. Tada je anđeo sagnivši se modelu-majci, prstom prešao preko njena lica i rekao, ovdje ima nečeg suvišnoga. To je suza, a suza nije suvišna, njome dođe do izražaja radost, tuga, bol, samoća, ponos i razočarenje. Ti si genije, reče anđeo, ali Bog odgovara tužnim glasom: Moram priznati, suzu nisam stvorio ja...I tada nastaje veliko pitanje, ako suzu nije stvorio Bog, zašto je mi stavljamo drugima u oči? Ako

Sv. Pavao

nastavimo razmišljati o braći i slozi među njima, dolazimo do, recimo, sela ili grada, kako bi dobro bilo kad ne bi bilo među njima razdora, kada bi se složno mogli boriti za dobrobit zajednice. To bi stanje bilo idelano, ali ljudi k'o ljudi, skloni su prema zlu, prema sebičnosti, i to postaje izvorom problema. U jednoj ovećoj zajednici je više nego potrebno da se ljudi prilagođavaju, zbližavaju, te da svoju istinu mogu reći drugima na način da ih ne vrijeđaju. Za ovo je potreban i doza lukavosti. Evo jedne priče i o tome: Lav otvori svoja velika usta, stojeći naspram jedne ovce, i upita, osjeća li zadah iz njegovih usta? Ovca odgovori, Da, Glupačo, kaže lav i odgrize joj glavu. Isto se ponovi s vukom, vuk odgovori Ne. Ne vjerujem mu, on je ulizica-pomisli lav i razdere vuka. Treća je bila lisica: Da vam kažem istinu, imam veliku hunjavicu, i ne osjećam ni smrad ni miris. To je dakle taj kompromis, kada radi mira, ne ulazimo u raspravu u kojoj ima i dobitnika i gubitnika. Jer nitko ne želi biti poražen niti osramoćen. I za kraj još jedna prisposoba: učenik ode do meštra i moli da mu preda dio svoje mudrosti. Mudrac otvori usta i pita: imam li jezik, da glasi odgovor. Imam li zube, zube nemate. I znaš li pita mudrac, zašto živi jezik duže od zubi? Jer je mekan i elastičan, a zubi su kruti, tvrdi, pa rano ispadaju. Ako dakle to znaš, znaš sve što je vrijedno znati, ništa ti više ne mogu predati, kaže na završetku meštar. Sveti Pavao apostol nas opominje, budite savršeno istog osjećanja i istog mišljenja. Dao Bog. Amen.

Sveti Jeronim Dalmatinac Umro prije 1600 godina

„Sve što se uzdigne, mora pasti. Sve što raste, stari. Nema ništa što je čovjek stvorio, a da ne propadne.“

<https://hkm.hr/vijesti/domovina/kip-sv-jeronima-sa-siona-povezuje-hrvate-diljem-svjeta/>

Jeronim je rođen oko 347. godine u Stridonu između Rimskih provincija Dalmacije i Panonije, a preminuo 30. rujna 420. u Betlehemu. Govorio je latinski, grčki, hebrejski, vladao je; aramejskim sirijskim i arapskim jezikom. Nakon smrti Pape Damasa 384, velikog Jeronimovog mecene (dobročinitelja) i zaštitnika, sam Jeronim je bio jedan od najozbiljnijih kandidata za Papu. No kad je izabran drugi kandidat Siricije, njemu jako ne sklon, on odlazi u Antiohiju, a potom u Aleksandriju i napokon u Betlehem gdje ostaje do kraja života. Proglašen je svecem i crkvenim ocem, a Tridentinski sabor (1545. – 1563.) ga je proglasio crkvenim učiteljem što je najveća titula koju može neka osoba dobiti od službene Crkve. Dakle, on je kršćanski pisac, crkveni učitelj, crkveni otac, filozof, jezikoslovac, mistik i asketa. Hrvatski papinski zavod Svetog Jeronima u Rimu dobio je po njemu ime. Njemu su u čast podignute mnoge crkve diljem Hrvatske.

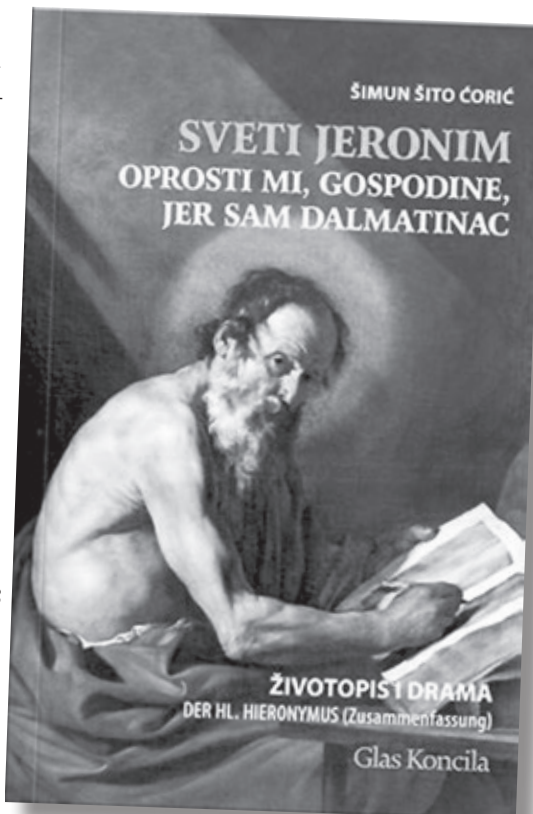
Sveti Jeronim (grč.: *Εὐσέβιος Σωφρόνιος Ἱερώνυμος*, lat.: *Eusebius Sophronius Hieronymus*.) Jeronim točno opisuje očevo imanje, gospodarske zgrade, čemprese, voćnjake, bačve za ulje. Pivo su u njegovom domu zvali *sabaja*. Kaže da se živjelo u hordama, više njih je spavalo u istom krevetu, rijetko su sami izlazili iz kuće i hodali po ulicama i poljima. Nije ništa ostajalo za jelo. Ljudi su proždimali sve što bi usput pronašli. Pošto bi pojeli hranu na poljima, hranili su se pticama, zmijsama, insektima, a kad ničega više nije bilo, počeli su jesti zemlju. Onda su počeli jesti jedni druge, pa čak i mrtve. To su bile velike apokalipse Jeronimova doba.

Jeronimova troimenost u kršćanskoj starijoj literaturi proizlazi iz običaja da se svetim osobama dodjeljuje više imena kako bi ih se u simboličnom smislu ojačalo. Jeronim je kao odrastao kršten oko 365. u Rimu. Njegovo ime dolazi od *hieron onyma*, sveto ime, od trenutka njegova rođenja u svijet bila je unijeta svetost. Rođen je u Stridonu (Splitu) koji je bio u Dalmaciji, a danas je to Županija splitsko-dalmatinska, gdje se časti kao svetac zaštitnik. / *Slobodan Prosperov Novak, iz knjige Sveti Jeronim Dalmatinac ŠK, 2020.* / Sveti Jeronim je zaštitnik Dalmacije, teologa, učitelja, studenata, bibličara i prevodilaca. Poznata je njegova izjava kojom je navodno opisao svoju naglu narav: „Bože oprosti mi što sam Dalmatinac“ (Parce mihi, Domine, quia Dalamta sum) vrlo vjerojatno je apokrifna. Jeronim dakako nije bio Hrvat (jer su Hrvati u ove krajeve došli tek nekih 200 g. nakon njegove smrti.), ali podrijetlo vuče s hrvatske strane Jadrana.

Svetac sam za sebe kaže: „Rođen sam od kršćanskih roditelja i nosim na čelu svome zastavu križa.“ Mi crkvu ne cijepamo niti se odvajamo od otačkog zajedništva jer mi smo se od zipke hranili katoličkim mlijekom.“ Odrastao je u atmosferi u kojoj nije bilo ni traga krivovjersva pa kaže: „Nitko više nije crkveni čovjek doli onaj koji nikada nije bio krivovjernik.“ Nakon Triera i ostalih lutanja Galijom Jeronim se vraća ponovno u Stridon, koji mu nije donio duševni mir, jer je tamo zatekao mrtvilo duha, mlaku vjeru čak i u kući otaca. Kaže da je tim ljudima „Gospodin trbuh, a da se živi od dana do dana i da je domovina otaca prepuna

neotesanosti i prostaštva.“ On odlazi u Akvileju, sjedište cijeloga zapadnog kršćanstva, gdje mu je živjela sestra. Iza Akvileje Jeronim jedrenjekom putuje na istok i prolazi Dalmacijom. Primijetio je da se po otocima grade mnogi pustinjački samostani za monahe, remete pustinjake. On opisuje zemlju tih otoka. „Okolo svega otoka iz izdubljenih grebena odjekuje huka bijesnoga mora nastala udaranjem valova o nju. Zemlja se ovdje ne zeleni nikakvim biljem, a na proplancima gdje u pramaljeće ipak klija trava nema nikakva hlada za zakloni remetu.“ / iz iste knjige/. Je li se u nekoj od marijanskih špilja pokraj najslavnije od tih crkva,

<https://lokalnivecerini.hr/zuparije/uglednici-na-predstavljaju-knjige-o-sv-jeronimu-dalmatincu-u-publ-ic-predsjednica-ministri-17758>

za vrijeme putovanja Dalmacijom 374. na neko vrijeme nastanio i najučiniji Dalmatinac, slavni prevoditelj Biblije na latinski jezik i u 4. stoljeću svojim autoritetom proširio i sačuvao glagoljicu, neka zauvijek ostane zagonetkom. U Antiohiji je zaređen za svećenika. Na kraju odlazi u Betlehem gdje je desetljećima boravio prevodeći Sveto pismo Starog i Novog zavjeta s hebrejskog i grčkog na pučki latinski nazvano -Vulgata- po nalogu Pape Damasa /383-406/. Bio je upravitelj i duhovni vođa u dva ženska i jednom muškom samostanu u Betlehemu godina 378/379.

U Betlehemu se nalazi špilja Jeronima Dalmatinca gdje je Jeronim došao u 46. godini života. Tu je 34 godina živio strogim asketskim životom. Prevodeći Sveto pismo, jednu svoju molitvu ovako je sročio:

„Isuse moj, tvrdo si i neudobno mjesto izabrao: štalu i slamu. Što bi ja mogao učiniti za tebe, Isuse? – Ništa Jeronime. Ti već činiš za mene mnogo svojim radom i molitvom. A dobro znaš da sam izabrao tvrdi ležaj – križ. – Ja ipak, Isuse, moram nešto učiniti i tebi dati. Dat ću ti što imam. – Što bi ti mogao dati meni Jeronime? Moja je zemlja i nebo i sve što je na njima. To što želiš dati meni, podaj siromasima, i bit će kao da si meni dao! Rado ću to učiniti, Isuse! Ali i tebi moram nešto dati. – Daj mi svoj nemir, strah, brige, poteškoće... Što će ti to Isuse? Da tebi olakšam, moj Jeronime!“

Jeronim je negdje zapisao, da starost osim mnogih zala donosi i jedno veliko dobro, jer nas oslobađa bezočnoga gospodara kao što je pohota. „Činjenica da je pod starost bio gotovo slijep spominje kihavicu i brojne učestale bolesti, bolesti probave, gubljenje teka, da pati od drhtavice udova, da su mu zubi s golih desni upadali u jelo. Mučile su ga migrene, bol u ruci da više nije mogao držati pisaljku.“

Sve mu je donio isposnički život u Betlehemu. „Toliko je bila oskudna njegov hrana da je mučeci tijelo drastičnim postom nepovratno poremetio probavu i uništio tjelesno zdravlje. Nenaviknut na ječmeni kruh i ječmene kaše, još manje na velike razlike danjih vrućina i noćnih

hladnoća, kronično se razbolio. Liječio se isključivo molitvom.“ Razmišljajući o prolaznosti: „Sve što se uzdigne, mora pasti. Sve što raste, stari. Nema ništa što je čovjek stvorio, a da ne propadne.“

Svetom Jeronimu o 1600. obljetnici smrti podignut je kip u Splitu, 205 cm visok od akademskog kipara Vene Jerkovića iz Kaštel Kambelovca. U podnožju kipa piše: „Rođen sam na granici Panonije i Dalmacije. To je danas Hrvatska / IN CONFINIO DALMATIAE PANNONIAEQUE NATUS IN HODIERNIA CROATIA /. Također je tiskana knjiga „Sveti Jeronim, Dalmatinac u izdanju Školske Knjige od autora Slobodana Prosperova Novaka 2020. godine.

Ille meus, et ego suum – On je moj, a ja sam njegov, zapisao je Marko Marulić prisvajajući svetoga Jeronima Dalmatinca kao svojega zaštitnika i teološki uzor i iskreno se diveći njegovoj erudiciji, teološkoj prodornosti i egzegetskoj vještini.“

Dok smo promatrali život velikana Katoličke Crkve, vjerujem da smo prvo ponosni na njega kao sveca, drugo kao prevoditelja Svetoga pisma, ali ponajviše što je to osoba našega korijena, naših krajeva, Dalmatinac iz Hrvatske. Bože hala ti što si u prvim stoljećima širenja Božje Riječi diljem svijeta uključio Jeronima, asketu, isposnika i svjedoka Kristova u Isusovom rodnom gradu Betlehemu koji je izronio sa obale našeg Jadranskog-hrvatskog mora.

Vjerujem da je naše znanje o Svetom Jeronimu škrto ili nikakvo. To je velika šteta da svoje ne poznamo, bogatstvo svoje Crkve, a što ne poznamo, ne možemo ni voljeti. Ovo nekoliko redaka barem nam malo može pomoći da saznamo srčiku o ovom našem duhovnom divu-velikanu iz Prve Crkve.

Pomolimo se:

Bože, svetog prezbitera Jeronima obdario si nježnom i živom ljubavlju prema Svetom pismu. Daj svome narodu da se obilnije hrani tvojom riječju te u njoj nađe život. Po Gospodinu našem Isusu Kristu, Sinu

tvome, koji s tobom živi i kraljuje u jedinstvu Duha Svetoga, Bog, po sve vijeke vjekova. Amen.

I ovaj mali prilog o sv. Jeronimu za naš dragi, cijerenjeni list Novu Zornicu neka bude spomen na njegovu 1600 obljetnicu smrti objelodanjen na hrvatskom jeziku za Hrvate u Mađarskoj.

Sveti Jeronime Dalmatinče, moli za hrvatski narod!

U Vinkovcima, srpanj 2020. godine.

Priredio vlč. Marko Bubalo, svećenik u miru.

Životni put Jerka Balatinca

Svojim radom Jerko/Jeronim Balatinac zadužio je svoje sunarodnjake u Olasu, za koji se vezao od djetinjstva i kamo se uvijek rado vraćao. Bilo mu je svega pet godina kada je ostao bez majke, i to je utjecalo na cijeli njegov život. Kao dijete nije shvatio što se dogodilo u obitelji. Samo je na sprovodu poviknuo: „Kuda nosite moju mamu“.

U svojoj knjizi „Verodve foldon es egbolton“ (Zbiti se na zemlji i na nebeskom svodu) više stranica posvećuje svojoj majci. Bila je Lotarkinja, rođena 1904. godine. Oboljela je od „suve bolesti“, kako je to narod nazivao. Danima se mučila dok ju duša napustila. Pokraj nje skroz je bila sestra iz Udvara. Ležala je u prednjoj, „čistoj“ sobi. Često je plakala i u mučnoj bolesti ponavljala: „Jerko, Jerkice, šta će biti s tobom ako ja umrem“. Po šokačkom običaju na sahrani je bilo prisutno cijelo stanovništvo sela. Bio je to 15. kolovoza, dan Velike Gospe. Sjećao se i na „karminje“ gdje se jelo i pilo te su plakali i govorili o pokojnici i njenoj ranoj smrti. Otac ga je tješio, gladio mu glavu i plakao. Jerko je šutio u tetkinu krilu. Otac mu je bio kočijaš kod župnika; često je putovao između Mohača i Pečuha, više puta ga poveo sa sobom. Međuvremeno je dobio maćehu koja se brinula o njemu kao da ga ona rodila, a on ju je ubrzo zavolio i zvao mamom. Bilo mu je šest godina kada (1932) odlazi u mjesnu školu, koju je zavolio i rado posjećivao. Pohađao je drugi razred kada je primio prvu pričest. Tada se u njemu probudila svijest i želja da upozna vjerski moral. Veoma su utjecali na njega posni dani, Uskrs, Brašančevo, Du-

hovi, Božić, vjerske povorke, procesije i svećenje žita.

Učitelj i svećenici dobro su poznavali teškoće roditelja. Koncem ljeta učitelj Josip Hoffman (Hantos) nije mogao mirno gledati da se izuzetno talentirano dijete izgubi. O svome trošku ga je poveo u Pečuh, u pijarističku gimnaziju. Na putu su ponavljali pučkoškolsko nastavno gradivo. Kada ga je magistar pozvao k sebi, učitelj Hoffman nije bio nazočan. Pitao ga želi li doista biti svećenik. Ja bih volio učiti, bio bih svećenik ili učitelj, rekao mu je Jerko. Magistar tek pogleda njegovu trošnu odjeću, i reče: „Samo dobro uči i nadalje.“ Nije ga interesiralo kako je savladao nastavno gradivo, je li iznimno darovit. Kao dijete uživao je u proljetnim i ljetnim danima, odlazio s ostalom djecom na potok Karašicu gdje su dane prevodili kupajući se, a zimi skijajući se na brežuljcima. Otac mu 1937. posta vlastelinskim slugom na peterdskoj pustari jer od one male zemlje nije mogao izdržavati obitelj. Tada je upoznao biruški život i ponovno se sreo s bivšim kapelanom Magdićem u Olasu. Ponovno je ministrirao i bio voditelj katekizma u razredu. Svećenik Deak također je pokušao upisati ga u pečušku franjevačku gimnaziju. Tada su franjevački kolegij premjestili u Jaszberenv. Iz Pečuha se vraća tužan. Otac mu poslije višegodišnje službe obolio na pluća. Došao je u sanatorij mohačke bolnice koja se nalazila pokraj gimnazije. Vidjevši gimnazijalce kako se šecu po vrtu, prije negoli je napustio bolnicu, raspitao se u gimnaziji bi li mu primili sina koji je odlično završio osnovu školu. Dežurni profesor reče:

„Dovedite ga, ali za upis morate uplatiti 20 penga.“ Otac je sakupio taj novac, pa sa sinom krenuo u Mohač i tražio da se zaposli.

Otvaranje gimnazije bilo je 8. rujna 1938. godine. Život u Mohaču za njihovu obitelj bio je veoma težak. Jerko je brzo napredovao i dokazao da je u učenju odličan. I profesori su priznali njegovi marljiv rad i pomoć što pruža onima koji su slabo napredovali. Tako je preko profesora imao učenike kojima je za malo novaca redovito pomagao.

U mohačkoj gimnaziji ostao je do 1942. godine kada su tamošnji franjevci, napose gvardijan Bernardin Unyi, postigli da učenje nastavlja besplatno u jasbenjskome Franjevačkom kolegiju i gimnaziji.

Po propisu, sa sobom je trebao ponijeti samo posteljenu i odjeću. Potrebni novac veoma je teško sakupio. Od više svećenika je tražio pomoć, ali bez uspjeha. Samo mu je bajski franjevac P. Reming (bunjevački Hrvat) kupio odijelo. Od rodbine nije mogao očekivati osobitu pomoć. Brodom putuje do Budimpešte, kartu mu je kupila mama za pet penga. Putujući dalje u Jászberény, upoznao se s mladićima koji su išli u Franje-

vački kolegij. Na kolodvoru su ih dočekala dvojica franjevac. Školu je zavolio jer više nije imao materijalnih poteškoća, mogao je učiti bezbrižno, što je potpuno iskoristio. I tu je bio istaknut đak. Na zamolbu profesora pomaže slabijim učenicima. Odlično je usvojio latinski, francuski i njemački jezik, te napredovao i u drugim predmetima. Preko ljeta nije odlazio kući, profesori su ishodili da ga imućne obitelji pozovu, čijoj je djeci pomagao i pripremao ih za ispit. Kada je fronta stigla do Ceglada i Szolnoka, franjevački su profesori naredili da obuku civilno odijelo, dali su im na put hrane i novaca. Vlakom dolazi do Pečuha, dalje je pješao jer druge mogućnosti nije imao. Sreća ga zasada nije ostavila: mlad Nijemac, vozač kamiona, povezao ga. Došao je samo do Olasa, ruska vojska je tada već zauzela Mohač. Poslijeratne dane preveo je kod rodbine u Olasu, Lotaru, Udvaru i kod pečuških franjevaca.

Duro Šarošac

Izvor: https://hirmagazin.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszagi_nemzetisegek/horvatok/hrvatski_kalendar_2011/pages/013_zivotni_put.htm

Marko Marulić

Rođen prije 570 godina

Marulić, Marko (Marcus Marulus, Marulus Delmata, Marulus Spalatensis, Pečenić), hrvatski književnik (Split, 18. VIII. 1450 – Split, 5. I. 1524). Potomak je splitske plemićke obitelji, koja se hrvatski nazivala Pečenić ili Pecenić; oblik Marulić nalazi se u *Juditi*. Nakon školovanja u splitskoj humanističkoj školi možda je nastavio školovanje u Italiji ili u Padovi). U Splitu je obavljao komunalne dužnosti suca, izvršitelja oporuka; bavio se i trgovinom. Većinu je djela (više od 80 posto sačuvanih tekstova) napisao na latinskom, ali je ostavio i značajan opus na hrvatskome jeziku. Glavni su mu književni uzori bili *Biblija*, patristika i klasična antika. Gotovo u cijelom opusu zauzet je širitelj i tumač temeljnih zaslada kršćanske moralke, većinu Marulićevih latinskih djela čine prozni spisi religiozno-poučna, moralističkog i teološkog sadržaja. *Upućivanje u čestit život po primjerima svetaca*, ili *Institucija* (*De institutione bene vivendi per exempla sanctorum*, oko 1496., prvo pozna-

Ivan Meštrović: Portret Marka Marulića

to izdanje 1507), zbirka poučnih pričica i anegdota iz *Biblije* i svetačkih životopisa u šest knjiga. *Evandelistar* (*Evangelistarium*, 1480–1500., najznačajnije je Marulićevo moralno-teološko djelo, rasprava je u sedam knjiga o praktičnoj kršćanskoj etici, zasnovana na obradbi triju bogoslovnih krjeposti: vjere, nade i ljubavi, na koje se, po Maruliću, može svesti cijela *Biblija*. Marulićevi spisi doživjeli su velik uspjeh u Europi tijekom XVI. i XVII. st. Do danas su *Institucija* i *Evandelistar* tiskani više od sedamdeset puta (na latinskom i u prijevodima na desetak jezika), *Carmen de doctrina* oko sto trideset puta (na latinskom i u prijevodima na sedam jezika). Čitali su ga mnogi europski uglednici, hrvatska mu djela – osobito *Judita*, zbog koje je i stekao naslov »oca hrvatske književnosti« – imaju trajan odjek u domaćoj književnoj tradiciji (P. Hektorović, P. Zoranić, J. Baraković, J. Kavanjin, T. Ujević, T. Petrasov Marović i dr.). Po općem sudu najvažniji hrvatski pisac XV. i XVI. st. i nacionalni klasik, Marulić se u novije doba i izvan hrvatskih granica prepoznaje kao istaknut predstavnik europskoga kršćanskoga humanizma i renesansne epike.

Izvor: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=39221>

Hodočašće u Ratištrof / Rattersdorf (A)

U nebo stupljenje Blažene Divice Marije najveći je Gospin svetak u liturgiji.

Po katoličanskoj teologiji Kristuševa majka Marija uznesena je dušom i tijelom na nebo, a nebo ju je primilo. Učnju o Marijinom uznesenju na nebo proglasio je papa Pio XII. 1. novembra 1950. ljeta. Na Veliku Gospu (15. augustuš) mnoštvo vjernikov hodočasti u marijinska svetišta. Iz Kisega i kiseške okoline blizu 25 vjernikov je krenulo na hodočasni put s većinom piše, (neki na biciklu) da kroz kiseške planine s molitvom i pjesmami stignu u Ratištrof, u Austriju. U crkvi je hodočasnike upeljabo zlatomašnik Štefan Dumović, ki je pred oltarom „Marija Lactans / Dojeća Divica Marija“ pomagao položiti hvale i prošnje vjernikov.

(Milostivni kip „Ugarske Madone“ kiseška majka, Borbála Mallchitz je darovala svetištu za uspomenu u 1644. ljetu preminuloj kćeri. Sveti kip se čuva u Livki, a kopiju oko 1660. su postavili na oltar u Ratištrofu.) Svečanu svetu mašu je na hrvatskom jeziku celebrirao zlatomašnik Štefan Dumović, muzičku pratnju je peljala kantorica Žuža Horvath iz Hrvatskoga Židana. U svečanost su uključeni bili i vjerniki iz Doljne Pulje(A), ki već po 18. put čuvaju ov vjerski susret. Na povratnom putu vjerski pišaki odmorili su se kod kiseškoga jezera „Csónakázó“ kade su primjeni bili na hladno-teplo jilo i pilo. Peljačica puta bila je Julija Brezovich u organizaciji Hrvatske samouprave Kisega. Već doma, u tihoj samoći sigurno se čuje još jačka shodišća: „Prečudna divica, poslušni naš glas, s kim te želju dica poštovat danas . Ave, ave, ave Marija. Ave, ave ave Marija!“ Na slici: Kiseška hodočasnička grupa kod ulazne kapele u Ratištrofu.

Marija Fülöp Huljev

Što je to vikend Bračnih susreta?

To je vrijeme koje možete posvetiti prvenstveno sebi kao paru. Traje dva dana a odvija se u bogatom i dinamičnom programu utemeljenom na vašem iskustvu i iskustvu drugih parova. Vikend se zove zato što to druženje počinje petkom, a završava nedjeljom. Na taj susret možete doći samo kao bračni par, tj. i muž i žena skupa – ne samo jedno od vas. Uloga i smisao vikenda bračnih susreta je: pomoći vama kao paru da dublje doživite sebe kao par, da si kao bračni par posvijestite da ste jedno drugom dar i milost, da otkrijete koliko emocionalnog i ljubavnog blaga još uvijek leži u vašim srcima prekriveno raznim brigama i pitanjima, da si postanete iskreniji i otvoreniji, da ponovno počnete međusobno dublje i više razgovarati, da otkrijete što bi se uz uzajamnu pomoć moglo i trebalo promijeniti i na koji način, i na koncu, da u svojoj obitelji stvorite bolje i ljudskije ozračje u kojem će rasti i odgajati se vaša djeca.

Izvor: <http://www.hzbs.hr/o-bracnim-susretima/>

Pobožni vozač

*Došli vozač autobusa i
pop kod Svetog Petra da
im se odredi sudbina,
prvo ušao vozač autobusa
pa onda pop.*

*Pita pop Svetog Petra,
zašto nije on ušao prvi,
a on mu odgovori:*

*– Kod tebe na molitvi svi
spavaju, a kod njega u
autobusu se svi krste!*

Martinačka kantoriga Nančika Guljaš

Martinačka, i ne samo martinačka, naime orguljašica Nančika, supruga Andrije Guljaša, službu pjevanja obavlja osim svoga rodnoga mjesta i u Lukovišću, Novom Selu, Potonji, Brlobašu, Križevcima. Nasmijana i vedra sjela je sa mnom na razgovor, iako sam je potražila subotom prije podne, možda je trebala nešto hitno obaviti u pokućstvu, za obitelj, za unuke itd. Spominjem joj sutrašnji dan, 30. kolovoza kada se spremamo na hodočašće u Đud, zajedničko za sve vjernike Pečuške biskupije hrvatskoga materinjeg jezika, naime zbog korone ove godine su i Trojstvo i Trojaki/Duhovi prošli bez hodočašća Hrvata u Đud. Znam da se dolazi posebnom vožnjom i iz Martinaca, no kaže da ne može ostaviti svoj posao, jer nedjelja je, pa je misnih slavlja više. Velim, kako smo planirali da se na kraju u Đudu pjeva Litanija Majke Božje, što je običaj i u podravskim crkvama, pa smo računali na nju kao počimalju, a usput doznajem i to da se litanija kod njih pjeva na večernjici, u nedjeljno poslije podne, a melodija je ista kao kad se pjeva na mađarskom jeziku. Kad je pitam kako i kada je počela orguljati govori mi o teta Mari od koje je učila svirati, pa o Jozi Siloviću od koga je preuzela službu pjevanja u martinačkoj župi. „O Bože dragi, da ja mogu biti tamo na korušu“ – mislila je često dok je slušala pjesme za vrijeme mise, a silna želja i nastale objektivne okolnosti, rezultirale su „njenih“ već dvadesetak godina. „Ja to begenim (volim) raditi, ne more se drukčije“ – kaže Nančika, no žali što je u crkvi sve manje vjernika, sve manje djece, a ne vidi nikog koga bi ona mogla podučavati za kantorigicu kao što su nekada nju. Što se hodočašća tiče, nekada je ono bilo poput svečanosti za cijelo selo, ne samo za one koji su pošli na put, nego i za one suseljanae koji su ostali doma. Znalo se „đudare“ ispratiti i dočekati, a „milošće“ pogotovo „medene pogačke, čisla, konjice i babke“, danas bi se reklo medenjake, ipak su najviše čekala djeca.

Milica Klaić Taradžija

Održano je 26. Bošnjačko sijelo u Kukinju. Svetu misu predvodio je vlč. Augustin Darnai uz službu pjevanja Emila Magyara. Domaćini cjelodnevne priredbe bili su članovi hrvatske samouprave sela.

I. Hrvatski državni vjerski kamp

„Vjera nama znači da Bog prati i čuva nas svaki dan“

U organizaciji Odbora za vjerska pitanja Hrvatske državne samouprave od 31. srpnja do 5. kolovoza 2020. godine je bio održan prvi Hrvatski državni vjerski kamp u Pečuhu. Kamp vjerskog sadržaja je osmislen rotirajući, svake godine se želi u drugoj hrvatskoj regiji unutar Mađarske ostvariti kamp za djecu kako bi oni upoznali druge krajeve hrvatskog podrijetla i hodočasna mjesta. Mjesto kampa je bilo u hrvatskom Obrazovnom centru Miroslava Krleže, gdje su sudionici kampa (tridesetero djece i njihovi pedagozi) boravili šest dana. Kamp je bio državnog karaktera i bio je

namijenjen naraštaju od prvog do osmog razreda osnovne škole. Javili su se učenici iz raznih regija cijele Mađarske gdje žive Hrvati, na taj način je kamp pružao mogućnost da se polaznici upoznaju i sklope prijateljstva, nauče vjerske sastavnice, znanja iz vjeronauka, svakodnevni način života s Bogom, duhovne i kršćanske pjesme na hrvatskom jeziku. Među polaznicima bilo je učenika iz četiri hrvatske regije (Podravine, Baranje, Bačke i Budimpešte), njima je bila besplatno osigurani smještaj, hrana i razni sadržaji. U kampu su s djecom bili predsjednica Odbora za vjerska pitanja, Marta Barić Ronai, dopredsjednica Odbora Lilla Trubić, vjeroučiteljica Aga Tomola Ott, te u pomoć je

bila Zsanett Vörös, ravnateljica Hrvatskog pedagoškog i metodičkog centra i bivša učiteljica Vesna Velin. Kamp je ostvaren uz potporu Fonda „Gábor Bethlen“ te financijske pomoći Hrvatske samouprave Salante, Zaklade „Zornica nova“ i Hrvatske referature Pečuške biskupije. Za vrijeme druženja velečasni Gabriel Barić i Augustin Darnai su pružali pomoć i djeci približili vjeru i Boga. Jezik kampa je bio hrvatski jezik, naime pored vjere najvažnije je s djecom komunicirati na hrvatskom jeziku kako bi oni vježbali taj jezik i kako bi hrvatski vjerski kamp pridonio njihovom osjećaju vjere i znanju hrvatskog jezika.

Ivan Gugan, predsjednik Hrvatske državne samouprave otvorio je kamp i iznio nadu da će se djeca lijepo osjećati tih šest dana u kampu te da će puno vjerskih sadržaja naučiti. Nakon završetka kampa zahvalivši se organizatorima i svima onima koji su sudjelovali u ostvarenju prvog takvog kampa istaknuo je: „*jako sam bio ugodno iznenađen i bilo mi je jako drago kada je Odbor za vjerska pitanja na Skupštini HDS-a u sastavljanju programa iznio želju organizacije vjerskog kampa, jer toga još nije bilo.*“ Prvi kamp se ostvario u Pečuhu, zbog pandemije situacije i neizvjesnosti članicama Odbora je bilo možda najlakše i najjednostavnije organizirati u tom gradu. O dojmovima s otvaranja kampa predsjednik je nastavio: „*ugodno sam se iznenadio koliko je bilo djece, mališani su stigli iz raznih regija, prvi dan u početku pomalo uplašeni s ponekom suzom na licu, ali su se prilagodili ubrzo.*“ Prema njegovom mišljenju: „*bilo je jako lijepih, zanimljivih programa i dirljivih scena, jako sam sretan, nadam se da će nastavak biti naredne godine, po dogovoru je tako da će ići u druge regije. Vjerujem da će situacija nagodinu biti bolja, moći ćemo se na vrijeme konzultirati i dogovoriti za termin i lokaciju, a što se tiče entu-*

zija i te volje organizatora, ne smunjam, bit će kao što je bilo ove godine.“

Stručno vođenje kampa je pripalo vjeroučiteljici, Agi Tomola Ott koja je sastavila raspored kampa i ostvarila radionice s djecom. Prema njezinim riječima: „*djeci smo htjeli predstaviti hrvatske katoličke običaje, s ciljem da djeci bude zabavno i privlačno te da se dobro osjećaju i nauče puno toga. Iznova smo počeli najosnovnija znanja podučavati iz vjeronauka, tokom tih 6 dana htjeli smo da djeca prihvate temeljna pravila ponašanja i poštivanja. Današnja osnovnoškolska generacija ima sasvim drugi pogled na svijet, ubrzani tempo života uništio je nekadašnje običaje te ubrzo su se izgubili tradicionalni oblici višegeneracijskog suživota u obiteljima.*“ O važnosti hrvatskog jezika i metodama rada je istaknula: „*Bila sam u više vjerskih kampova na mađarskom jeziku, i sve one metode učenja, igre i radionice možemo presaditi na hrvatski jezik i uraditi kvalitetan vjerski kamp. Vjerski logor možemo organizirati svake godine na drugom mjestu, uključivši više vjeroučitelja i pedagoga, stoga bismo mogli i mi bolje upoznati hrvatske krajeve, njihove običaje i hodočasni mjesta.*“

O koncepciji je govorila koordinatorica kampa, Lilla Trubić. Prema njezinoj izjavi: „*Željeli smo u modernom duhu približiti djeci vjeru i vjerske sadržaje, jer u*

Nismo imali puno vremena oko organiziranja i skupljanja djece, ipak je uspjelo da iz skoro iz cijele Mađarske okupimo omladinu. Ovo me je jako obradovalo. Na početku nam je bilo teško, ali smo se lijepo uhodali u programe. Kako vidim djeca su željna da saznaju što više o Bogu, o našoj vjeri, o kršćanstvu, o običajima naših predaka, kako su hodočastili, što je to zapravo itd.. Jako me je iznenadilo, da ima djece koji jako lijepo znaju moliti na našem jeziku, interesiralo ih je što je krunica, kako se moli i zbog čega je važno da se obratimo Bogu preko molitve, te kako zajednička molitva uvijek daje više snage, i pouzdanje. U ovom za-

današnjem svijetu u obiteljima nije u tolikoj mjeri, ili uopće nije prisutna vjera. Pomoću novih metoda rada i podučavanja upoznati djecu sa svakodnevnim tradicionalnim vjerskim navikama, poput moljenja prije i poslije jela, ujutro i navečer, cijeniti jelo i važnost kruha, naučiti obred svete mise na hrvatskom jeziku i ponašanje u crkvi, te predstaviti hrvatska naselja i crkava koji su hrvatskog podrijetla. Najvažnijem ciljem smatram pored vjerskih sadržaja naučiti djecu hrvatski govoriti, jer bez jezika ne ide hrvatska kultura, a u taj krug kulture pripada i kršćanska rimokatolička vjera.“

Nakon završetka kampa, glavna organizatorica, Marta Barić Ronai, podijelila je svoje dojmove o šestodnevnom kampu: „Iskreno rečeno jako sam čekala, da se ostvari ovaj vjerski kamp.

jedništvu smo ih naučili zahvaliti Bogu, na početku dana, prije jela, poslije jela, i na kraju dana. Kako se ja sjećam, mi smo to naučili doma od svoje stare mame.“

Program vjerskog kampa

Tijekom šest dana je bilo jako puno programa, raznih aktivnosti, izleta i radionica. Raspored kampa je bio sastavljen prema zanimljivim i modernim metodama pomoću kojih su učenici dobili uvid u sadržaj vjeronauka. Često se održalo predavanje o nekoj temi, te nakon toga se ručno napravilo ono o čemu je bilo govora.

Prvi dan kampa, 31. srpnja, nakon što su djeca zauzela smještaj, upoznala se putem igre upoznavanja, velečasni Gabriel Barić ih je dočekaao u Racvaroškoj crkvi duhovnom obnovom i biblijskim pričama.

Drugi dan su učenici naučili molitve Oče naš i Zdravo Marija te ukrali svoje majice sa vjerskim motivima. Zatim su učili hrvatske plesove i marijanske pjesme s učiteljicom Vesnom Velin. U slobodnom vremenu su djeca crtala i farbala, neke učenice su uradile prave umjetničke slike.

Treći dan je slijedio cjelodnevni izlet u Salantu, gdje su sudjelovali na hrvatskoj svetoj misi koju je služio velečasni Ladislav Ronta. Predstavnici tamošnje hrvatske samouprave su osigurali ručak i mjesto za održavanje radionica biblijskih sadržaja i upoznavanja Salante, te posjetili su farmu životinja.

Četvrtog dana su polaznici upoznali staru jezgru Pečuha s Milicom Klaić Tarađija, glavnom urednicom Zornice Nove. Djeca su posjetila Katedralu svetog Petra i Pavla, upoznali povijest te crkve i popeli se na tavan Katedrale. Sudjelovali su na radionici „Budi i ti oslikavač crkve“ (na mađ. Legyél te is templomfestő!) u pečuškom Kőtáru. Nakon programa okrepu je nudio Hrvatski klub „August Šenoa“. Poslijepodne su se nastavile aktivnosti na smještaju, predavanje o crkvama održala je Lilla Trubić, nakon čega su djeca napravila

tzv. živu katedralu. Velečasni Gabriel Barić je ponovo posjetio kamp i polaznicima govorio o euharistiji i važnosti kruha. Svaki učenik je ispekao za sebe jedan kruh koji je mogao odnijeti doma.

Peti dan kampa sudionici su proveli u Đudu, gdje se za cjelodnevni boravak pobrinula Milica Klaić Tarađija u ime Zaklade Zornica i velečasni Augustin Darnai, voditelj Hrvatske referature Pečuške biskupije. Nakon svete mise na hrvatskom jeziku, velečasni je pokazao crkvu i judsko svetište. Djeca su se popela na Kalvariju, gdje su se svi držeći se za ruke u krugu, pomolili ispred kipa Žalosne Gospe. Nakon ručka slijedilo je zanimanje teta Milice o predavljanju i sastavljanju katoličkog časopisa Zornica nova, te su djeca pisala molitvu zahvalnicu Blaženoj Djevici Mariji i nacrtali crteže o euharistiji.

Zadnji dan, 5. kolovoza, na blagdan Snježne Gospe u Pečuhu, polaznici kampa su sudjelovali na procesiji od crkve svetog Augustina do kapelice Snježne Gospe i misi na hrvatskom jeziku koju je celebrirao svećenik iz Hrvatske, Marko Bubalo zajedno sa velečasnim Barićem i Darnaijem. Djeca su nosila svoja kamenja na br-

dašce do kapelice kao simbol izgradnje crkve 1697. godine kada su mještani na leđima nosili kamen na brdo da izgrade crkvu kao zavjet poslije epidemije kuge.

Pored tih programa, u večernjim satima određena grupa djevojaka je molila kronicu sa teta Martom, te svaki dan je bilo priređeno i zabavni dio, u kojem su učenici mogli pogledati jedan biblijski film ili se pak nekim danima plesalo i igralo uz pjevanje i veselje.

Vesna Velin, učiteljica

Što reći o nečem što je prvi put organizirano?! Prvo i prvo svaka čast organizatorima koji su se prihvatili da organiziraju nešto što možda u ovo moderno doba nije najpopularnije među djecom. Na zamolbu organizatora i ja sam provela s njima jedan dan. Iako je to bio dan nakon useljenja, pa je još možda bilo malo teže paziti na sve, mislim da smo proveli lijepe sate zajedno. Naučili smo neke hrvatske plesove, a upoznali smo se i pučkim crkvenim pjesmama koje su kasnije mogli pjevati i sa vjernicima ili u Salanti, ili kod Snježne Gospe. Naravno bilo je i igre, crtanja, zajedničke molitve itd. Smatram da je inicijativa jako dobra, djeci treba i ova vrsta doživljaja. Nije dovoljno samo od bake čuti nešto o Bogu, molitvi, crkvi, nego i doživjeti sve ono o čemu baka govori. Mislim da su djeca tijekom ovih šest dana mogla to doživjeti.

Zsanett Vörös, ravnateljica Hrvatskog pedagoškog i metodičkog zavoda

Sretna sam što sam mogla sudjelovati u I. Hrvatskom vjerskom kampu. Svjedočila sam tomu koliko je djeci važno da im i preko ljeta pružamo takve programe na kojima se mogu družiti, igrati, a uz dodatne vjerske sadržaje i obogatiti svoje svakodnevice. Ti sadržaji su

od iznimne važnosti, nekada su naime djeca naučila molitve, biblijske priče pa i liturgiju crkvenih obreda od svojih baka i djedova odlazeći zajedno na misu i proslavu u crkvu, dok danas već nažalost slabije opažamo takva zajednička obiteljska druženja. Kako mnoštvo zadataka- jačanje hrvatskog identiteta, upoznavanje s hrvatskim narodnosnim tradicijama i baštinskim blagom naših predaka: plesa, pjesama- preuzima škola kao odgojno-obrazovna institucija, tako će i o vjerskim vrednotama učenik najčešće uči u okviru škole ili u obliku organiziranog narodnosnog vjerskog programa, poput dječjeg vjerskog kampa. Kamp je bio

državnog karaktera, javili su se učenici iz raznih regija cijele Mađarske gdje žive Hrvati, a na taj način je kamp pružio mogućnost za međusobno upoznavanje učenika kao i sklapanje prijateljstva, i za učenje vjerskih pjesama na hrvatskom jeziku. Među pjesmama je bilo i starijih religioznih pa i malo popularnijih preko kojih će možda lakše primiti i prepoznati bogatstvo Božjeg duha. Hrvatski vjerski kamp ispunjava važnu ulogu u zajednici.

Kako su svi programi bili u kampu na hrvatskom jeziku tako su učenici imali mogućnost vježbati jezik, naučiti molitvu na hrvatskom i istovremeno doživjeti Boga u zajednici, u obiteljskom vedrom duhu i raspoloženju. Čestitam organizatorima!

Nekoliko dojmova učenika:

Mirjana Simai, Kukinji

Razna mjesta smo posjetili, bili smo u crkvi u Nijemetu, u Đudu, u Pečuhu u Crkvi Snježne Gospe. Na svim mjestima smo se igrali, uvijek smo učili nešto novo. Jako sam se dobro osjećala u kampu. Svako jutro, svako večer smo molili. Naučili smo pobožne pjesme. Najviše mi se dopalo hodočašće u Pečuhu.

Botond Resal, Pečuh

Odlično sam se provodio u kampu. Najbolje mi se sviđjela katedrala Pečuha i da smo imali mnogo programa tako da nam nikada nije bilo dosadno. Rado ću ići i u sljedeći vjerski logor.

Lilla Bengyeshkov, (Tóalmás) Budimpešta

Ja još nikada nisam bila u vjerskom kampu i očekivala sam, da bude uzbudljivo, pa je i bilo. Puno stvari sam vidjela i naučila. Najviše mi se sviđjelo kada smo bili u Katedrali sv. Petra i Pavla. Popeli smo se na toranj i vidjeli prekrasnu panoramu. Tek sam u ovom kampu shvatila da moje poznavanje vjere i moj vjerski život nisu dovoljni, jer na satima vjeronauka samo dio toga se može naučiti. Iako je ova godina zbog karantene uzela nam mnogo toga, uspjela sam prije nje obići dva hodočasna mjesta: Međugorje i Jeruzalem. Shvatila sam da na licu mjesta ti doživljaji, hodajući stopama Isusa i sv. Majke Božje mnogo su jači i produbljuju odnos prema vjeri. Veliku želju imam da ponovo sudjelujem u sljedećem kampu, jer mnogo toga je ostalo što moram vidjeti i naučiti.

Adam i Marko Nagy, Siget

Bili smo vrlo uzbuđeni, kad su nas obavijestili da smo primljeni u I. Hrvatski državni vjerski kamp u Pečuhu. Čekali smo prvi dan da se sretnemo s našim prijateljima, da možemo spavati u učeničkom domu naše škole i da naučimo nove stvari. Jako smo se dobro osjećali u ovim danima, jer smo imali raznovrsne, zanimljive programe, pa i društvo je bilo fantastično. Bili smo u Salanti-Nijemetu, u Đudu i u crkvi Snježne Gospe. Najviše nam se sviđjalo kada smo posjetili „Dóm Kátár“ pored Katedrale i kada smo mi svi pekli svoj kruh. Vjera nama znači da Bog prati i čuva nas svaki dan. Velečasni Jozo Egri je nas krstio u Vajslovu kad smo još bile bebe. Marko je bio prvi pričesnik na drugi nad Duhova 2018. godine zajedno sa svojim prijateljima iz hrvatske škole. Nadamo se da uskoro i Adam će biti prvi pričesnik. Vjera nama je prirodna: svaki dan se molimo i kod kuće u Sigetvaru skoro svake nedjelje idemo sa roditeljima na misno slavlje.

Greta Fenyvesi, Veliki Kozar

Jako sam se dobro osjećala u kampu, jer imali smo puno programa i zato nismo imali vremena tužiti se. Najviše mi se sviđjao disko. Bilo je jako puno hrvatske glazbe i jako je bilo dobro. U mojem životu za vjeru ima puno mjesta. Svaku večer molimo, idemo na misu.

Maja Bencze – Horvath, Pečuh

Jako dobro sam se osjećala u kampu. Bili su jako dobri programi, dobro smo spavali, puno smo išli u crkvu, puno smo se molili, i jela su bila jako fina. Sve mi se sviđjalo, ne mogu birati. Dopalo mi se kada smo pravili kruh, kada smo išli na križni put, i Mariagyud. Ne molim se svaki dan, ali kamp mi se jako sviđjao, i probat ću, ako ne svaki dan, ali malo više moliti doma.

Molitve ZAHVALNICE

Zahvaljujem se mojoj mami, tati, mojoj obitelji, zahvaljujem se za moj život, da imam sve i da puno ljubavi dobijem. Amen. M.S.

Hvala Isuse, da imam obitelj i hvala da mogu ići u školu N.B.

Hvala Isuse, da sam mogla doći u taj tabor i da sam živa i zdrava, nemam nikakav problem u životu. G.F.

Hvala Isuse za moj život. M.O.

Hvala ti Bože da sam živa i zdrava. L.B.

Hvala ti da te imam Isuse. Z.Zs.

Molim te Majko, da pomogneš u učenju i da dobijem dobre ocjene u školi. Molim Te Majko, da bude kraj COVID 19. Molim Te Majko, čuvaj moju obitelj. M.Zs.

Hvala lijepo Isuse da mogu doživjeti dane. M.N.

Hvala Bože da ti postojiš meni. V.E.

Draga Marijo, molim te, čuvaj nas od zločesti i čuvaj nas od nesreće, čuvaj nas od bolesti i od svakih problema. L.B.

Draga Marijo, molim da u obitelji budu svi zdravi i neka oni žive puno. A.N.

Hvala Bože, tebi da sam. Hvala da imam tatu, baku, djeda i strica. V.B.

Draga Sveta Majko! Znam da baka je jako bolesna molim te, da baka ozdravi. Hvala. M.V.

Molim lijepo Sveta Majko pomoz mi da ne moram pisati matematiku radnju. Sveta Majko hvala da stojiš kraj mene kad sam tužna. J.T.

Draga Sveta Majko! Znam da moji roditelji više neće živjeti zajedno, molim Te, pomoz mi, da živimo u miru, i da se ne svađam s mamom. I još jedna sitnica, molim te, pomoz mi u mojoj alergiji na hranu, da bude lakše i bude bolje, da ima više takvih trgovina i pekare budu otvorene u kojima možemo kupiti samo stvari i sastojnice bez glutena. M.B-H.

Lilla Trubić

U potrazi za Kemedskom Gospom

Gospa i Hrvati

Don Josip Mužić svećenik je u Splitu i profesor na teologiji. Piše knjigu *Gospa i Hrvati*, u Zornici novoj čitao je članak o tome da je u Kemedu/Máriakéménd/-Baranjska županija godine 1740 bilo Gospino ukazanje. Potražio nas je molbom da ga uputimo na neku literaturu, zanimalo ga je, je su li djevojke koje su imale ukazanje bile Hrvatice ili Nijemice ili miješano.

Prof. don Josip Mužić/izvor internet

Dr. don Josip Mužić, redoviti je profesor u Splitu gdje je i voditelj poslijediplomskog studija Povijest teologije i kršćanskih institucija, te mjesečno drži emisiju Sjaj istine na Radio Mariji.

Knjiga na kojoj radi, nosi naslov: *Gospa i Hrvati*, podnaslov joj je: *Pučka pobožnost, vjera božjih ugodnika i čuda*.

Kemedská Gospa

– Nakana mi je bila osvijetliti blago naše hrvatske pučke pobožnosti kroz njena različita očitovanja poput hodočašća, procesija, zavjeta, krunice i sl., piše, i nastavlja.-Usporedno s time izvući sve što mi je bilo dostupno o Mariji u životu i nauku naših svetaca, blaženika i kandidata za oltar. Treća dimenzija svega jesu nadnaravna znamenja odnosno čuda koje je Gospa činila tijekom naše povijesti i sačuvala nas kao narod.

Na prošlogodišnjem (2019.) susretu baranjskih crkvenih pjevačkih zborova koji je održan u Vršendi, skupina katoljskih pjevača ispjevala je pjesmu o Kemedskoj gospi, tekst pjesme mi je dostavila gdja Katica Polić, doduše rekla mi je da je prva riječ /naziv lokacije, Kemed/ zamijenjena, tj. da je original mogao biti drugi. Tekst pjesme sam dostavila don Josipu koji veli, da bi možda pripjev mogao biti uzet iz pjesme o Lurdskoj Gospi, a ostalo je orogonalno.

U Kemedu

U Kemedu pojavi Marijin lik
nek zaori svaki u radostan klik.
Zdravo, zdravo, zdravo Marijo!

Sva divna se objavi kao snijeg čist
i sjajnija negoli zvjezdani blist.
Zdravo...

I Hrvat sad k svetištu dolazi tvom
i Bezgrešna, štiti nas, čuvaj nam dom.
Zdravo...

Što se tiče pitanja profesora o nacionalnosti djevojčica koje su vidjele Gospu, odnosno pronašle joj kip kod starog groblja, našla sam podatak u Mađarskom katoličkom leksikonu, <http://lexikon.katolikus.hu/M/M%C3%A1riak%C3%A9m%C3%A9nd.html>, tu se navodi ime dviju vidjelica, devetogodišnje Margite Rogner i Ane Weis, prema prezimenu njemačke su nacionalnosti, no izvor spominje pet djevojčica, ostale tri bez imena.

Nedavno je ugledala svjetlo dana i knjiga don Josipa koja nosi naslov „Božićno čudo u Okitu“. Okit je brdo u Vodicama pokraj Šibenika, a za čudo je don Josip čuo istražujući, proučavajući marijansku pobožnost nakon Drugoga svjetskog rata među hrvatskim vjernicima. Tako je nastala knjiga na 224 stranica a iz njenog

sadržaja da se zaključiti da se radi o stvarnim događajima i stvarnim ljudima, svjedocima toga događaja koji se zbio u nedalekoj prošlosti.

Božićno čudo je ustvari „Božićno cvjetanju klena“, stabla koje mještani zovu klen (klien), a stručni mu je naziv *Acer monspessulanum*. To je vrsta javora raširena u Dalmaciji gdje je i autohtona vrsta, inače cvate u travnju i svibnju, a može doživjeti i preko tristo godina. Priča veli: uz crkvicu Gospe od Karmela, udaljeno kojih dvadesetak metara, raslo je veliko klenovo stablo, više od četiri metra, i račvalo se u tri velike i snaž-

ne grane. Na Badnjak bi se svake treće godine dogodila neobjašnjiva pojava. Od tri velike grane procvjetala bi jedna grana, i to samo ona koja je rasla prema crkvi. Pojava se događala redovito, bez obzira na vremenske uvjete od 1880. do 1950. godine, kada su ga komunisti posjekli.

<https://smn.hr/sustav-natjecanja/16-dogadanja/kultura/3508-predstavljena-knjiga-bozicno-cudo-na-okitu>

Milica Klaić Taradija

Gospa se ukazala u Santovu

Čudo na Vodici

Katkad je tu bila velika livada di su ljudi čuvali stoku: ovce i krave, a napajali su ju iz bunara na Vodice. Jedanput kad su tamo ljudi travu kosili jedan pobožan čovek, koji se u podne uvijek moljio, ošao je na onaj bunar zarad vode. Baš je bilo prid Malu Gospu. On je pomoću štrandžice spuščio svoj koršovićak da izvadi vode. Sagnio se, kad odjedanput vide da se voda u bunaru zaljuljala. Uplašio se. Na vode je ugledao niku svitlost i u njoj sliku koja je ličila na Majku Božju s Isusosom.

No ta se slika prominjila i vidio je da jedna žena u svojem naručju drži curicu.

Oma se vratio i ljudima koji su kosili reko šta je vidio. Svi su oma ošli do bunara, ali u njemu ništa nisu vidili, samo su osiicali niki blagi mir. Čovek se malko zastidio što je on to u bunaru vidio, a ostali ništa.

Kod kući su svi ispričivali šta je taj čovek vidio. Jedni su povirovali, drugi nisu. Taj čovek noćom nije mirovo pa je sutradan ošao na Vodicu da iz bunara izvadi vode jel je mislio da je ono što je jedan dan prija vidio samo priviđenje bilo.

No vidio je opet istu onu sliku ko i prvi put. Razmišljao je. Satio se da je bio blizu blagdan Male Gospe pa mu je sinilo u pamet da je u bunaru vidio slike Svete Ane, Isusove bake, sa malom Marijom, Isusovom majkom, u naručju.

Ukupno je tri puta vidio tu istu sliku. U znak toga je zasadio jednu vrbu i reko i mnogima drugima šta je vidio. Bunar su ogradili, uredili, sagradili su i jednu kapelicu. Otada su počeli dolaziti tamo sa razni mesta, i na paorskim kolima: iz Koluta, Bezdana, mesta iz Jugoslavije, Čatalije i drugi mesta pa su se tamo moljili, pivali, prinoćili i tako slavili Gospin rođendan.

Prve subote mjeseca rujna u povodu svetkovine Male Gospe na santovačkoj Vodici priređuje se veliko misno slavlje, kojem je ove godine sudjelovao vlč. Ladislav Bačmai iz Mohača. Na prošćenje su organaizirano putovali i vjernici Pečuške biskupije, u organizaciji Udvarske hrvatske samouprave. Snimke nam je dostavila Marta Barić Ronai.

Vrba je narasla na veliko i kad su ljudi tili odrizati njezine suve grane, svakom je zabolila ruka.

Nidavno se osušila i istrunila pa su misto nje usadili drugu koja lipo raste.

U komunizmu su misto malko zapustili, iako su ljudi tamo uvijek išli moljit se, ali su ga nidavno opet obnovili i sad je Vodica opet lipo.

Kad smo se prija tamo na Malu Gospu moljili uvijek smo otpivali i ovu pismu:

*Sveta Ana, al' si srićna postala,
Kad si taku blagu Divu rodila,
Na lipoj zorici Ana ju je rodila,
O da ste vidli kako ju je grlila.*

Zna se i za jedno čudo koje se na Vodice desilo. Jedno dite koje je slabo vidilo njegov dida je deset put jedan za drugim odveo i svaki put kad se moljio opro mu je oče u vode iz bunara u kojem se Gospa ukazala. Nakon desetog hodočašća na Vodice, vid deteta je posto redovan.

* *koršovičak* (hung.) – manji vrč; *niki* – neki; *dida* – djed; *oma* – odmah; *prija* – prije; *sinioti u pamet* – sjetiti se;

paor (germ.) – (imućniji) seljak; *nidavo* – nedavno; *oče* – oči

Izvor: Đ. Franković Pučka Biblija

Vodica

To je bilo u po litnjeg dana,
zvona zovu svakoga kršćana
da se posov svakaki ostavi,
i Gospa se moljivom pozdravi.

Gospa mila nas je poodila
milost Božju nama udiljila!
Svako volji Nebesku Divicu
ko ditešće rođenu majčicu.

Ajde, svite, Brezgrišnu pozdravit,
ukazanje njezino proslavit.

Odgonit će nesriću prokletu,
ojačat će našu viru svetu.

Na Vodice Gospa svakog čeka,
svakog virnog i dobrog čoveka.

Izmolila Vitorka Vorgić Pejin r. 1893

Živko Mandić:

Pismu piva prilipa divojka str. 307.

Croatica – Bp. 2011.

Prije 415. godina grb je Bunjevcima dodijelio kralj Rudolf II. (1576.–1608.)

Grbovi su se počeli upotrebljavati prilično rano. Pravo na dodjeljivanje grba imao je vladar. I dandanas važeći grb Bunjevaca datira iz 1605. godine, „darivatelj“ je bio tadašnji ugarsko-hrvatski kralj i njemački car Rudolf II. (1576-1608). Korištenje grba propisano je u povelji, grb je slika, crtež u boji stavljen u oblik štita, boje i likovi su propisani. Heraldčki radovi imaju svoju umjetničku vrijednost, a jednako tako dokumentiraju i svakodnevnicu njihovih nositelja.

Tko su bili ti ljudi koji su prije 415 godina od kralja zatražili svoj grb kao znak raspoznavanja?

Bunjevci su krenuli u svijet iz kraja Dinare, Zagore prva se grupa uputila prema Lici, (1605.) gdje su prihvaćeni na posjedima Zrinjskih, a iz spisa tamošnje crkve sv. Jurja doznaje se da su krenuli u još dva vala

(1627.). Zajednica koja se skrasila u Mađarskoj predvođena ličkim kapetanom Damjanom Krmpotićem obratila se molbom napisanom na latinskom jeziku u želji za pravom na svoj grb, kao znak raspoznavanja i izvjesne samostalnosti. Što se nalazi na Bunjevačkom grbu? Na modrom štitu nalaze se dva sveca zaštitnika s desne strane sv. Juraj, s lijeve strane sv. Ivan Krstitelj. Sv. Juraj, vitez u pancirskom odijelu sabljom o boku i šljemom na glavi. Sv. Ivan kao onovremenski misionar, krstitelj u crvenoj odjeći. U lijevoj mu ruci latinski križ, u desnoj knjiga. Glavu obadva lika krase oreol. U dnu štita zelena njiva koju presijeca bijela crta simbolizirajući rijeku Bunju. Valovita crta zelene boje simbol je šuma koje su vjerno pratile narod tijekom selidbi.

Piše: Mišo Mandić

Zlata maša duhovnoga oca Štefana Dumovića

Neumorni hodočasnik, darovatelj i organizator

Bijelim ljljanom nakinčena crikva, lipo dekorirana ulazna vrata svetišta Sv. Martina su najavljivala da se pripravlja jubilarne svečanost u Undi. Vjernike su zvonili u 10:30 zvali na misno slavlje, ali nekako su svetačnije zvonili 28. junija dopodne. Veliko mnoštvo ljudi je već pred crikvom čekalo i pozdravljalo farnike u mirovini, Štefana Dumovića i dr. Antona Kolića. Dr Ante Kolić lani je svečevao svoju zlatu mašu. Ljetošnji slavljenik je naš voljeni vjerski pastir Štefan Dumović, ki je 21. junija 1970. posvećen za duhovnika u Đuri. Svoje vjersko djelovanje je počeo u mađarskom naselju u Ács-u. Od 1974. ljeta nastao je farnik Unde, od 1978. pelja fare Hrvatskoga Židana i Plajgora, ča znači da je nastao vjerski peljač hrvatski sel. Od 2003. je dostao na službu u nimško selo

Mali Židan. Na poziv, celebrira svete maše vezane uz kulturne, vjerske događaje od Sambotela do Šoprona. Njegova vjerska djelatnost je mnogovrstna. Linije njegovoga vjerskoga puta vezane su za hrvatstvo.

Neumorni je hodočasnik: od 1984. ljeta organizira i pelja hodočašća u Celje (A), kamo kot vjerski otac hodočasnikov i sam ide piše na 160 km-ov dužičkom putu. Peljao je vjernike na znamenita vjerska mjesta. Medjugorje, Lourd, Fatima, Poljska, Transilvanija, Marija Bistrica poznata su nastala vjernikom pomoću njegovoga aktivnoga organiziranja. Utemeljitelj je hodočasnoga mjesta „Peruške Marije „u židanskoj lozi, kade se 1994. ljeta uzidje nova kapela Blažene Divice Marije i Svetoga Hubertusa. Osnivač je spomen-parka svecev na istom mjestu. Za katoličansku mladinu ovde priredjuju Peruški tabor. Darovatelj i utemeljitelj je Muzeja sakralne umjetnosti Hrvatov u Ugarskoj. Od početka njegove vjerske službe sakuplja i čuva sakralne vridnosti ča je skupa sa svojom rodnom kućom darovao DHS-i. Muzej u Prisiki čeka zainteresirane s bogatimi vjerskim dokumenti i predmeti. Njegovo ime i djelovanje poznato je u cijelom Gradišću, u dalnjih regija i priko granic.

Mašnim slavljenjem zlatomašnik Štefan Dumović darovan je za onu duhovnu, vjersku i človičju pomoć koju je vjernikom truda ne poznajući nudio. „Poznaš svaku hižu, sve ljude u selu, ki su te otvorenim srcem

Farnik Unde Pál Kovács, kanonik Antal Németh, jubilarnt Štefan Dumović, dr. Anton Kolić, farnik u mirovini s ministranti pri svečevanju

primili“-je rekao pri pozdravnimi misli novi undanski farnik Pál Kovács. Pri prikazanju jubilarne svete maše zlatomašnika s koncelebracijom i čestitkama podupirali su kanonik Antal Nemeth iz Koljnofa i dr. Anton Kolić „vjerski brat“ jubilanta. U ime Crikvene stolice, mjesne Hrvatske samouprave Štefan Koloszar, u ime Unde načelnik sela Tamas Pinter,tako i undanski ministrianti su si izrazili čestitke s cvičem i s dari. U ime undanskih vjernikov „pametnu“ televiziju su darovali zlatomašniku Djure Horvath i Miklós Balogh. Na mašnom slavlju je predsjednik mađarske Trgovačke i gospodarstvene komore, László Parragh počastio jubilanta „zlatom medaljom“, – zbog osnivanja spomen-parka svecev kod Peruške Marije, kako i za duhovno peljanje Hrvatov. Zlatu mašu muzički su oblikovali tamburaši „Veselih Gradićancev“ i kantor Balaž Orban. Po zlatomašničkim aldovom završenoj svetoj maši tančoši „Veselih Gradišćancev“ su pred crikvom tancom čestitali jubilanta. Druženje se je nastavilo pod šatorom posluženi perkeltom, s kolači i s raznimi tekućinama. Mi, ki Štefana Dumovića od početka poznamo kroz spovide i razgovore,kroz krstitbe, kroz vjenčanja, kroz pokopov naših voljenih, znamo da neumorno se trudu za duševni mir, za medjusobno razumivanje, za vjersku radost med nami. Neka im Bog da zdravlja i božji aldov da još čuda ljet uživamo njegovu vjersku i človičju blizinu.

Marija Fülöp Huljev

Sveti Bartol apostol

Spomendan 24. kolovoza

Stara molitva sv. Bartolu za poteškoće:

Podigao se sveti i slavni Bartole, i krenuo svetom i slavnom goricom, pokrio se krvavom kožicom, – Kud ideš sveti Bartole? – Idem tražiti Boga i Djevicu Mariju-Vrati se nazad sveti i slavni Bartole. Koga si htio, toga si sreo. Sreo si Boga i Djevicu Mariju. Gdje se ova molitva molila, tu mora nisu dolazila, vještice ne kosile. Uda stvar ništa ne naudila, dok neprebrojila po nebu zvijezde, po moru pijeske, po nebu rize.

<https://www.zupa-svvida-svjurja.hr/povijest-zupe-madarevo/>

Molitvu sam pronašla na stranicama portala župe Mađarevo, blizu Varaždina, u Hrvatskoj. Župa Mađarevo jedna od najstarijih župa na varaždinskom području, spominje već u XIV. stoljeću, 1334. godine. Grebengrad osnovan na području današnjeg dijela župe, spominje se 1209. godine u zahvalnici kralja Andrije II. gradu Varaždinu, tada počinje duhovni život. na ovom vlastelinstvu, gradnjom kapelice Sv. Stjepana.

Sveti Bartol apostol slavi se tradicionalno u Pečuhu u Đukiću/Gyükes/, mjestancu skoro iznad grada, gdje su nekada bili vinogradi. Nije dakle slu-

čajno da je u tom živopisnom okruženju kapela svetoga Bartola, on je naime zaštitnik seljaka i zanatlija, pa je tako bio štovan među vinogradarima planine Meček. A o Pečuscima su nekoć govorili, nije pravi Pečuhac koji nema makar jedan čokot vinove loze/jedino se osoba, ili obitelj tada može zvati „Pécsi tüke“. Nositeljice tradicije proslave spomendana sv. Bartola jesu članice pjevačkog zbora Augusta Šenoje, organiziraju misno slavlje, pobrinu se za pjevanje i za svećenika koji slavi misu na materinskom im jeziku. Ove godine je propovjednik bio vlč. Tibor Berec, a nakon mise, kao na pravo proštenje, nazočni su pozvani na domjenak. Ovo, godišnje okupljanje u znaku je sjećanja na preminulu članicu društva Anicu Daloš, rođenu Santovkinju, koja je često puta ugostila sve sudionike misnog slavlja, a znalo se katkad i zaplesati uz svirku orkestra Vizin. *Sastavila Milica Klaić Tarađija*

Foto: Akoš Koljar

U 13. stoljeću sagrađen je manastir (samostan) sv. Bartola, na mjestu gdje se smatra da je umro mučeničkom smrću. Manastir se nalazi u jugoistočnoj Turskoj.

Mučen je na vrlo okrutan način. Ogulili su mu kožu i odrubili mu glavu.

To je slikovno ovjekovječio Michelangelo u Sikstinskoj kapeli prikazavši na svojoj veličanstvenoj slici

Posljednjega suda sv. Bartola kako oderan drži svoju kožu u ruci.

Na toj je koži umjetnik načinio svoj portret.

<https://kamenjar.com/sveti-bartol-apostol-zastitnik-seljaka-i-zanatlija/>

„Marijo, o mili glas!“ – Hodočašće hrvatskih vjernika Pečuške biskupije u Đud

Foto: Akoš Kolar

Hrvati u Baranji i Podravini na blagdan Presvetog Trojstva i Duha tradicionalno hodočaste u jedno je od najstarijih svetišta u Mađarskoj, Marijansko svetište u Đud. Ove godine zbog korona virusa to nije bilo moguće, zato je za hrvatske vjernike 30. kolovoza 2020. Hrvatska referatura Pečuške biskupije organizirala hodočašće. Odabir termina održavanja tog hodočašća bio je slučajan, u tom smislu da se on ne vezuje uz crkveni ili marijanski blagdan, no među vjernicima se pokazala potreba da se zajedno klanjaju Gospi Đudskoj, rekao je biskupski povjerenik za vjernike hrvatskog materinjeg jezika Pečuške biskupije, vlč. Augustin Darnai.

Mnogi su došli organizirano autobusom ili pojedinačno svojim prijevozom, iz Mohača, Vršende, Kulinja, Pogana, Semelja, Kozara, Katolja, Pečuha, Šikloša, Kašada, Martinaca, Novog Sela, Lukovišća itd. Zajedno su se molili i pjevali pred kipom Blažene Djevice Marije, a među vjernicima bila je i Ruža Štandovar iz Salante. Donoseći joj u molitvama svoje osobne brige,

radosti, zahvale i molbe, teta Ruža prisjetila se hodošaća iz svog djetinjstva kada se zavjetno hodošašće na Trojstvo obavljalo pješice. Ujutro u 5 sati bi krenula „prošencija“

na čelu sa svećenikom i mladima koji bi nosili zastavu i križ, a molilo i pjevalo se cijelim putem. Ovo danas je već jedna moderna verzija hodočašća, no važno je da tradicija još uvijek živi, dodaje.

Nakon obilaska šetnice Krunice Blažene Djevice Marije, svetu misu je služio vlč. Augustin Darnai uz koncelebraciju vlč. Gabrijela Barića. Ti svećenici su posebno dragi Martinčaninu Jenőu Brezoviću, naime prvi je godinama službovao u njegovom selu, a drugi je rodom iz tog mjesta, objašnjava sa suzom u očima. Rado posjećuje to marijansko svetište, jer ga očarava njegov mir i milost, baš kao nekada. Prije bi se iz Martinaca krenulo u subotu pješice do Foka na željeznički kolodvor, a put do Đuda na-

stavili bi vlakom. Nakon prenoćenja i sudjelovanja na svetoj misi u nedjelju vraćalo bi se istim putem. Na granici sela su suseljani čekali i pozdravljali hodočasnike ili kako bi u Martincima rekli „đudare“, prisjeća se Jenő Brezović.

U posebnoj organizaciji u Đudu stigli su i hodočasnici iz Zale u svojim predivnim narodnim nošnjama. Trenutno u Pomurju ne održavaju se svete mise na hrvatskom jeziku pošto zbog epidemije otežan je prelazak granice svećenika iz Hrvatske, a odlazak u Mariju Bistricu je onemogućen iz istih razloga. Ove godine nisu se mogli okupiti ni u prošteništu posvećenom Blaženoj

Djevici Mariji nadomak Kaniže u Komaru na tradicionalnom hrvatskom hodočašću 13. srpnja. Vjernici iz Sumartona, Serdahela, Keres-

tura i Kaniže uz pomoć predsjednice Hrvatske samouprave Zalske županije, Marije Vargović, međutim dospjeli su u đudsko svetište. „Naša Majka koja nas prati, koja nas pomaže i daje hrabrost dovela nas je ovamo. Mislim da se svatko u duši bolje osjeća kada je blizu Marije“ – rekla je Marija Vargović.

Sasvim slučajno pak, baranjskim hodočasnici su se pridružile i Gradišćanke iz Čeprega koje su bile u posjetu Pečuhu i na internetu su saznale za taj događaj. Marija Kralj iznenadila se koliko je poznanika sreća u Đudu. Molitve u Baranji i Gradišću razlikuju se samo po nekim riječima, isto kao i pjesme, govori gospođa Marija, ali razumije sve, ako drugačije ne, srcem se razumije.

Prije obilaska postaja križnog puta, litanije i blagoslova sakralnih predmeta hodočasnici su imali ručak osigurala hrvatska referatura. Naime, proštenje nije proštenje bez podijeljene radosti, važno je da ljudi jačaju jedni druge u vjeri i identitetu ne samo oko oltara već i oko bijelog stola čineći sve to na svom materinskom jeziku.

Timea Šakan Škrilin

Došli smo našoj Nebeskoj Majci, donijeli smo joj svoje brige, radosti i molbe.

Stanimo pred nju čiste duše i čista srca. Upitajmo sami sebe: Jesam li slušao, slušala riječi njenoga sina Isusa, jesam li molio, molila njegovu pomoć za svoje brige i probleme, jesam li mogao, mogla izreći riječi hvale?

Pokajmo se za svoje grijehе, za svoje propuste. (vlč. Gabrijel Barić)

Andeli čuvari

Blagdan ANĀELA ČUVARA se svetkuje 2. listopada.

Naziv anđeo ne kazuje narav, nego službu: hebrejski *mal'ak*, grčki *ángelos* što znači *glasnik*. Anđeli su *službujući duhovi* što se *običavaju slati da služe onima koji imaju baštiniti spasenje*. Oni izmiču našem običnom poimanju i tvore tajnoviti svijet.¹ Blagdan anđela čuvara se počinje slaviti u 16. stoljeću u Španjolskoj. Pod utjecajem sinoda u Tridentu se iz ove zemlje proširio po ostalim europskim zemljama. Od 17. stoljeća u Crkvi postaje općenit. Na početku se slavio prve nedjelje u rujnu, primjerice u Mađarskoj još i početkom pretprošlog stoljeća. Jamačno ih je papa Pio X. stavio u osminu arkanđela Mihalja. U barokno se doba počinje pojavljivati anđeo čuvar.²

Kult anđela se nazire u pučkim molitvicama, duhovnim pjesmama i predajama mađarskih Hrvata. Oni koji svakoga dana mole u svojim molitvicama od anđela čuvara traže zaštitu. Anđele obično nazivaju: *anđeli, anđelki* (Hrvati, zavni Toti ispod Balatona), *anđel, anđelak, anđel čuvar, anđel perutan, anđeli, sveti anđeli*, (Istočna Podravina), *angel* (Izvar, Zapadna Podravina) *angel(e), angelek sveti, angelki* (Pomurje), *anđel, anđel čuvar, anđelak, anđel Božji,*

anđeli (Šokci i Bošnjaci u okolici Pečuha), *anđel, anđelak* čuvarak, *anđeli, anđelki* (Sumartin u Baranji), *anđel Božji, Božji anđelak, krilati anđelak, anđeli* (Mohač, Kanda), *Božji anđelak, anđeli* (Bunjevci), *anđel Božji, dostojni anđelak, moj anđele, (Baćin), anđel, anđeli* (Tukulja, Erčin) te *angeli, anđeli Božji* (Gradišće).³

Anđeli čuvari su zaštitnici crkve u Sepetniku (Szeptetnek), u nekadašnjem hrvatskom selu u Pomurju. U Somboru na zidu franjevačkog samostana, danas župne crkve, jedan anđeo čuvar iz doba baroka u rukama drži sunčani sat.⁴ *Gabriel* donosi dvostruko navještenje, nebeska se vojska javlja u božićnoj noći, anđeli najavljuju uskrsnuće dok su apostole podučavali značenju uzašašća. Oni su Kristovi pomoćnici na djelu spasenja, jamče za sigurnost ljudi, prinose Bogu molitve svetih, vode duše pravednih u raj.⁵ Anđeli su vodiči sjajnih zvijezda, utjelovljenje svjetlosti. U mističnoj tradiciji judaizma svaki se anđeo vezuje uz neko nebesko tijelo. U *Novom zavjetu* anđeli su „anđeli svjetla”, njihovo tijelo i odjeća, kao da je od svjetla, takolaka, brza i sjajna. Susret s anđelima

u ljudima (pastirima) budi strah. No arkanđeo Gabriel smiruje ljude, zapravo od renesanse anđeli više nisu „zastrašujući”. Anđeo, kao glasnik, uvijek duši donosi dobru vijest.⁶

Anđeo je u crkvenoj književnoj tradiciji Božji izaslanik koji štiti ljude, posrednik između ljudi i neba. U pučkim predodžbama, anđeli su lijepi dugokosi mladići s velikim krilima, u bijelim, ponekad pozlaćenim odorama, obično sa žezlom u ruci. Najčešće su nevidljivi.⁷ Anđela čuvara u nekim pjesmama ima čak četrnaest.

*Duro Franković:
Blagdanski kalendar II.
Đakovo, lipanj 2012.*

¹ RBT natuknica *anđeli*

² BÁLINT, S. III., 1998., 385.

³ Sastavio autor na temelju molitvica Hrvata u Mađarskoj objavljenih u *EjSuM*, br. 10.

⁴ BÁLINT, S. III., 1998., 391.

⁵ Isto

⁶ RS natuknica *anđeli*

⁷ SM ER natuknica *anđeo*

Dr. Mišo Mandić (1928. – 2020.)

Otvorivši broj Hrvatskog glasnik od 24. rujna 2020. godine suočila sam se s vješću da je u 93. godini preminuo neumorni prosvjetni djelatnik, istraživač bunjevačke prošlosti, kulture i običaja, pisac brojnih knjiga, znanstvenih i popularnih članaka dr. Mišo Mandić. Poznavala sam ga još iz doba kada se bavio politikom kao generalni sekretar Demokratskog saveza Južnih Slavena, i naravno kasnije kad je davao izjave o svom radu, te kada je slao materijale i za časopis Zornicu. Vidim ga kako sjedi u sobi punoj knjiga, raznih izdanja, kako pokazuje i tumači predmete u čavoljskom seoskom muzeju, u bajscoj zavičajnoj kući, kako velikim elanom kreće u nova i nova istraživanja, dopisivajući se s istomišljenicima. Njegovi uradci, njegova obitelj, suseljnani i sunarodnjaci čuvat će ga u pamćenju od zaborava. Laka mu bila čavoljska zemlja!

MKT

Foto: <https://bajaihonpolgar.hu/category/gyaszhir>

Kad Gospa zove...

